

PROGRAM POMOCI PRE ODLÚČENÉ DETI V EURÓPE
DOTAZNÍK NA ZHODNOTENIE KRAJINY

KRAJINA: SLOVENSKO

HODNOTIACE OBDOBIE: AUGUST-OKTÓBER 2000

RESPONDENT: BJÖRNSONOVA SPOLOČNOSŤ NA
SLOVENSKU, RUŽOMBEROK

KONZULTOVANÉ S AGENTÚRAMI ALEBO JEDNOTLIVCAMI:

- Ministerstvo vnútra SR
- Ministerstvo spravodlivosti SR
- Ministerstvo zdravotníctva SR
- Ministerstvo školstva SR
- Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR
- Ministerstvo zahraničných vecí SR
- Migračný úrad SR Ministerstva vnútra SR
- Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia policajného zboru SR
- Inforoma
- U.N.H.C.R.

POUŽITÉ DOKUMENTY ALEBO ODVOLÁVKA NA:

- Občiansky zákonník (zákon č. 40/1964 Zb.)
- Občiansky súdny poriadok (zákon č. 99/1963 Zb.)
- Trestný zákon (zákon č. 140/1961 Zb.)
- Trestný poriadok (zákon č. 141/1961 Zb.)
- Zákon o rodine (zákon č. 94/1963 Zb.)
- Zákon o utečencoch (zákon č. 283/1995)
- Zákon o pobyte cudzincov na území SR (zákon č. 123/1992)
- Návrh vhodného postupu (Save the Children)

DEFINÍCIA „ODLÚČENÉHO DIEŤAŤA“ (SGP:A 2.1)

- a) Uved'te prosím podrobnú definíciu, ktorá sa používa vo vašej krajine. Rôzne agentúry môžu uplatňovať rôzne definície. Uved'te podrobne.
- b) Považujú sa deti, ktoré majú staršieho súrodenca vo veku nad 18 rokov za odlúčené? Vid'. Príloha II Smerníc UNHCR (Vysokého komisára Spojených Národov pre utečencov) z roka 1997.
- c) Do akej miery to vyhovuje Návrhu?
- d) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Na základe § 3 ods. 2 zákona č. 283/1995 Z.z. o utečencoch (ďalej len „zákon o utečencoch“) za cudzinca mladšieho ako 15 rokov a za cudzinca, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, koná zákonný zástupca alebo opatrovník

Novela zákona o utečencoch s účinnosťou od 1.11.2000 upravuje vek cudzinca nasledovne *„Za cudzinca mladšieho ako 18 rokov, pokiaľ nenadobudol plnoletosť skôr podľa osobitného predpisu ¹⁾, robí právne úkony jeho zákonný zástupca a ak sa cudzinec na území Slovenskej republiky zdržiava bez svojho zákonného zástupcu, ustanovený opatrovník. To isté platí, ak ide o cudzinca, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená.“*

Podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy SR starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov, deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Ak je výchova dieťaťa vážne ohrozená alebo vážne narušená a iné výchovné opatrenia nevedli k náprave alebo ak z iných závažných dôvodov nemôžu rodičia výchovu dieťaťa zabezpečiť môže súd nariadiť ústavnú výchovu.

Z vyššie uvedených informácií vyplýva, že v Slovenskej republike neexistuje presná a exaktná definícia pojmu „odlúčeného dieťaťa“, vyplývajúca z právnych predpisov platných v SR. Túto môžeme iba odvodiť z vyššie uvedených ustanovení pochopením významu tohoto pojmu a taktiež tým, čo prax pod takýmto pojmom rozumie.

V zásade preto odlúčeným dieťaťom môžeme rozumieť dieťa, ktoré sa dostane na územie Slovenskej republiky bez doprovodu ktoréhokoľvek rodičov, prípadne príbuzných,

ktorí sú na základe dikcie zákona, prípadne výroku súdu „zodpovední“ za dieťa, teda ich zákonní zástupcovia, resp. opatrovníci.

Z hľadiska doplnenia zákona by preto bolo veľmi vhodné definovať i túto kategóriu utečencov. Odlúčených detí v zmysle ich vyššie uvedených vlastností síce evidujeme v Slovenskej republike každoročne iba minimálny počet vzhľadom na počty ostatných skupín utečencov, avšak i tak by bolo veľmi vhodné stanoviť v zákonných, prípadne v podzákonných normách ich presnú definíciu a taktiež ich neodňateľné práva, vzhľadom k faktu, že ide o mimoriadne citlivú skupinu utečencov.

¹⁾ § 13 Zákona o rodine.

1. PRÍSTUP NA ÚZEMIE (SGP: C1)

**1.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

1.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

1.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

1.d) Uveďte taktiež prosím, či má vaša krajina „legislatívu zodpovednosti prepravcu“, podľa ktorej možno penalizovať aerolínie, vlakové, alebo lodné spoločnosti, ak privezú niekoho bez riadnej dokumentácie. Vztahuje sa to na deti a mládež pod 18 rokov?

Problematiku vstupu cudzincov (odlúčené deti nevynímajúc) na územie Slovenskej republiky upravuje najmä zákon NR SR č. 73/1995 Z.z. o pobyte cudzincov na území Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“) a to v §3 a čiastočne aj zákon o utečencoch v § 4 ods. 2 písm. a).

Tieto ustanovujú, že cudzinec smie vstúpiť na územie SR, zdržiavať sa na ňom a vycestovať z územia SR do zahraničia len s platným cestovným dokladom, opatreným vízom, ak medzinárodná zmluva, ktorou je SR republika viazaná, neustanovuje inak. Vízum sa nevyžaduje, ak tak ustanoví vláda Slovenskej republiky.

Cudzinec, ktorý má v úmysle požiadať o priznanie postavenia utečenca, urobí o tom písomné podanie alebo ústne vyhlásenie do zápisnice a to:

- a) pri vstupe na územie SR na útvare Policajného zboru v mieste hraničného prechodu
- b) do 24 hodín po vstupe na územie Slovenskej republiky na príslušnom policajnom útvare podľa miesta, kde sa zdržiava, ak mu v tom nebránia závažné dôvody
- c) počas povoleného pobytu na území Slovenskej republiky na príslušnom policajnom útvare podľa miesta bydliska (táto možnosť bola zrušená nedávnou novelizáciou tohoto zákona)

Súčasná právna úprava a prax zodpovedajú návrhu.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov dopravca, ktorý dopraví na územie Slovenskej republiky vzdušnou alebo vodnou cestou cudzinca bez dokladov oprávňujúcich ho na vstup na územie Slovenskej republiky, je povinný zabezpečiť jeho dopravu späť do zahraničia. § 21 ods. 2 ustanovuje, v ktorých prípadoch dopravca nemá túto povinnosť. Ide o prípady, kedy Ministerstvo vnútra umožnilo cudzincovi vstup na územie Slovenskej republiky alebo pokiaľ vízum udelené cudzincovi v zahraničí zrušilo Ministerstvo vnútra pred vstupom na územie Slovenskej republiky.

Nekalé obchodovanie (SGP: C 1.2)

1.e) Viete o nejakých deťoch dopravených do vašej krajiny za účelom vykorisťovania ? Ak áno, uveďte stručný(é) príklad(y), s uvedením podľa možnosti miesta pôvodu a charakteru nekalého obchodovania. Uveďte prosím tiež príklady kde sa deti pohybovali po trasách takéhoto obchodovania, aby požiadali o azyl.⁷

1.f) Prijal štát nejaké opatrenia na boj proti nekalému obchodu akéhokoľvek druhu?

Obchodovanie s deťmi a mladými ľuďmi za účelom vykorisťovania, za účelom prostitúcie, výroby detskej pornografie a iných foriem zneužívania detskej bezbrannosti je vážnym problémom v každej krajine Európy, nielen na Slovensku. Reálny stav informácií o tejto problematike, v žiadnom prípade neodráža skutočný stav v tejto oblasti. Migračný úrad (Migračný úrad je inštitúciou patriacou pod Ministerstvo vnútra SR, plne zodpovednou za politiku súvisiacu s cudzincami, azylantami apod.) v súčasnosti nedisponuje vedomosťami o deťoch dopravených na územie Slovenskej republiky za účelom vykorisťovania. To však neznamená, že takéto deti neexistujú.

Je treba uviesť, že v prípade zistenia skutočností nasvedčujúcich tomu, že sa obchoduje s deťmi a mladými ľuďmi za účelom prostitúcie, výroby detskej pornografie alebo

iného zneužívania, odstúpi kompetentné orgány zistenú vec, tak, ako v iných prípadoch, keď je podozrenie zo spáchania trestného činu, orgánom činným v trestnom konaní.

Trestný zákon obsahuje aj skutkové podstaty takýchto trestných činov, konkrétne trestných činov Obchodovania so ženami (§ 246), Obchodovania s deťmi (§ 216), Nezákonného zamestnávania detí (§ 217a), Výroby detského pornografického diela (§ 205b), Rozširovania detského pornografického diela (§ 205c), Prechovávaní detského pornografického diela (§ 205d) a pod. Trestné sadzby súd v takýchto prípadoch zvlášť zostrené, najmä ak ide o spáchanie uvedených trestných činov:

- a) na deťoch mladších ako 12 rokov
- b) s použitím násilia, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy alebo zneužitím tiesne alebo závislosti iného
- c) na viacerých deťoch

Trestné sadzby sa v takýchto prípadoch pohybujú v rozmedzí dva až osem rokov, v špecifických prípadoch vymenovaných vyššie v rozmedzí päť až desať rokov. V prípade, že páchatelia spáchajú uvedené trestné činy v rámci organizovanej skupiny, alebo nimi spôsobia ťažkú ujmu na zdraví, potrescú sa trestom odňatia slobody na päť až dvanásť rokov.

Vzhľadom na skúsenosti s touto problematikou posledného obdobia (viď škandály s detskou pornografiou a podofiiliou v Belgicku i v iných krajinách Európy) by bolo naivitou domnievať sa, že tento problém Slovenskú republiku obchádza. Naopak, informácie z policajných zvodiek dokazujú pravý opak. V tejto súvislosti by veľmi pomohla lepšia vzájomná informovanosť medzi jednotlivými štátmi, keďže zločinecké gangy, zaoberajúce sa takouto trestnou činnosťou až na výnimky vždy pôsobia medzinárodne a ich dosah je „nadmárodný“. Spoločný postup polície viacerých štátov a vzájomná kooperácia i v otázke zamestnávania a zneužívania „utečeneckých detí“ bude preto v budúcnosti i s ohľadom na miznúce hranice medzi jednotlivými štátmi „absolútnou životnou nevyhnutnosťou“.

2. IDENTIFIKÁCIA (SGP: C2)

**2.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

2.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

2.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Pri otázkach identifikácie, vzhľadom na povahu tohoto úkonu vo vzťahu k utečencom, ktorí sú veľmi často bez prostriedkov a taktiež bez akýchkoľvek osobných dokladov, je pozícia „zistovateľa totožnosti“ značne sťažená. Migračný úrad preto pri identifikácii osôb spolupracuje s mnohými inštitúciami - s ÚHCP P PZ (Úradom hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru), s UNHCR (Úradom vysokého komisára OSN pre utečencov), so Slovenským Červeným krížom, príp. inými vládnyimi alebo mimovládnyimi organizáciami. Taktiež Migračný úrad spolupracuje pri výmene informácií s niektorými azylovými úradmi susedných štátov.

Základné údaje o totožnosti cudzinca, ktorý vstúpil do azylovej procedúry je možné zistiť z vyhlásenia (§ 4 zákona o utečenca) a zo žiadosti o priznanie postavenia utečenca (§ 5 zákona o utečencoch).

Na základe Nariadenia Ministerstva vnútra SR č. 4/1996 čl. 2 ods. 2 je OCP povinné zistiť totožnosť cudzinca, t.j. meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia, štátnu príslušnosť, národnosť...

V tejto časti zodpovedá právna úprava platná v SR návrhu iba čiastočne.

Bolo by potrebné dôslednejšie pristupovať k identifikácii odlúčených detí ako detí skutočne „odlúčených“ so všetkými konzekvenciami z tohoto štatútu vyplývajúcich. Príslušné organizácie (uvedené vyššie) by preto mali spolupracovať pri odovzdávaní informácií za účelom identifikácie takýchto detí.

3. MENOVANIE PORUČNÍKA (OPATROVNÍKA), ALEBO PORADCU (SGP: C3)

3.a) Je poručník (opatrovník) , alebo poradca menovaný ?

3.b) Ak áno, akú majú úlohu ?

3.c) Za ako dlho po príchode sú určení ?

3.d) Aké majú poručníci (opatrovníci) / poradcovia obvykle pozadie a odborné znalosti. ?

3.e) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

3.f) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Na základe § 3 ods. 2 zákona o utečencoch za cudzinca mladšieho ako 15 rokov a za cudzinca, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, koná zákonný zástupca alebo opatrovník.

Novela zákona o utečencoch s účinnosťou od 1.11.2000 upravuje vek cudzinca nasledovne *„Za cudzinca mladšieho ako 18 rokov, pokiaľ nenadobudol plnoletosť skôr podľa osobitného predpisu ¹⁾, robí právne úkony jeho zákonný zástupca a ak sa cudzinec na území Slovenskej republiky zdržiava bez svojho zákonného zástupcu, ustanovený opatrovník. To isté platí, ak ide o cudzinca, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená.“*.

¹⁾ § 13 Zákona o rodine.

Problematiku menovania (ustanovenia) opatrovníka upravujú tiež Občiansky zákonník, Občiansky súdny poriadok, Zákon o správnom konaní a Zákon o rodine, Zákon o pobyte cudzincov atď.

Za opatrovníkov „odlúčených detí“, ktorí vstúpili do azylovej procedúry sú spravidla ustanovovaní sociálni pracovníci, ktorí prechádzajú potrebnými odbornými školeniami.

Súčasná právna úprava a prax v tomto bode nezodpovedá celkom návrhu .

4. REGISTRÁCIA A DOKUMENTÁCIA (SGP: C4)

**4.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

4.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

4.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Príslušný je § 4 a § 5 zákona o utečencoch a § 4 a § 5 zákona o pobyte cudzincov na území SR.

V súlade s týmito ustanoveniami je na konanie o priznanie postavenia utečenca príslušné ministerstvo. Konanie sa začína vyhlásením cudzinca o tom, že žiada o priznanie postavenia utečenca. Cudzinec, ktorý má v úmysle požiadať o priznanie postavenia utečenca, urobí o tom písomné podanie alebo ústne vyhlásenie do zápisnice

- a) pri vstupe na územie Slovenskej republiky na útvare Policajného zboru (ďalej len "policajný útvar") v mieste hraničného priechodu,
- b) po vstupe na územie Slovenskej republiky na príslušnom policajnom útvare podľa miesta, kde sa zdržiava.

Policajný útvar, na ktorom cudzinec ústne alebo písomne vyhlásil, že má v úmysle požiadať o priznanie postavenia utečenca, je povinný spísať o tom zápisnicu a odoslať ju bezodkladne ministerstvu. Po písomnom vyhlásení cudzinca, v ktorom prejavil úmysel požiadať o priznanie postavenia utečenca, policajný útvar mu odníme cestovný alebo iný doklad osvedčujúci jeho totožnosť a vydá mu o tom potvrdenie. Policajný útvar vydá cudzincovi uvedenému v odseku 2 preukaz nahrádzajúci doklad o jeho totožnosti s platnosťou 24 hodín. Tento doklad slúži na preukazovanie jeho totožnosti na čas prepravy do záchytného utečeneckého tábora. Ak to vyžaduje verejný záujem, preprava cudzinca podľa odseku 2 do záchytného utečeneckého tábora sa uskutoční v sprievode príslušníka Policajného zboru. Ministerstvo na žiadosť cudzinca, ktorý požiada o priznanie postavenia utečenca počas povoleného pobytu na území Slovenskej republiky, rozhodne, či bude umiestnený v záchytnom utečeneckom tábore.

Ten, kto požiadal o priznanie postavenia utečenca, nesmie byť vydaný alebo vrátený na hranice krajiny, kde by bol vystavený nebezpečenstvu mučenia, neľudského zaobchádzania alebo trestu smrti z rasových, národnostných alebo z náboženských dôvodov, alebo z dôvodov zastávania určitých politických názorov, alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine. To neplatí, ak ide o osobu, u ktorej existujú vážne dôvody na to, aby mohla byť považovaná za nebezpečnú pre Slovenskú republiku, alebo ktorá bola právoplatným rozsudkom súdu uznaná vinnou z obzvlášť závažného úmyselného trestného činu.

Cudzinec, ktorý urobil vyhlásenie o tom, že má v úmysle požiadať o priznanie postavenia utečenca (ďalej len "žiadateľ"), je povinný podať najneskôr do 24 hodín od príchodu do záchytného utečeneckého tábora, ak tomu nebránia závažné okolnosti, písomnú žiadosť o priznanie postavenia utečenca ministerstvu; v opačnom prípade sa bude jeho žiadosť posudzovať podľa § 10. Žiadateľ je povinný v žiadosti uviesť pravdivo a úplne všetky požadované údaje. Žiadateľ, ktorý nevie čítať a písať, podáva žiadosť o priznanie

postavenia utečenca ústne do zápisnice za prítomnosti tretej osoby. Ak nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, musí byť v konaní zastúpený svojím zákonným zástupcom, a ak nemá zákonného zástupcu a je to potrebné na obhajovanie jeho práv, ministerstvo mu na konanie ustanoví opatrovníka. Ak žiadateľ neovláda slovenský jazyk, ministerstvo na konanie o priznanie postavenia utečenca prizve tlmočníka. Žiadateľ je povinný až do právoplatnosti rozhodnutia o priznaní postavenia utečenca na území Slovenskej republiky zdržiavať sa v záchytnom utečeneckom tábore, podrobiť sa zdravotnej prehliadke, karanténym opatreniam, ak ministerstvo nerozhodne inak, fotografovaniu a odobratiu daktyloskopických odtlačkov. Počas pobytu v záchytnom utečeneckom tábore je povinný dodržiavať vnútorný poriadok.

Cudzinci sú oprávnení zdržiavať sa krátkodobo na území Slovenskej republiky po dobu určenú vízom; ak cestovný doklad nemusí byť opatrený vízom, po dobu ustanovenú vládou Slovenskej republiky alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská Federatívna Republika viazaná. Krátkodobý pobyt sa povoľuje najdlhšie na dobu 180 dní. Pokiaľ sa krátkodobý pobyt povolil na dobu kratšiu ako 180 dní, môže ho na žiadosť cudzinca ministerstvo vnútra predĺžiť. Žiadosť sa podáva najneskôr tri pracovné dni pred uplynutím tejto doby. O žiadosti rozhodne Ministerstvo vnútra bez meškania, najneskôr však do ukončenia doby krátkodobého pobytu.

Vízum na krátkodobý pobyt udeľuje na žiadosť cudzinca v zahraničí slovenská diplomatická misia alebo konzulárny úrad a na území a Slovenskej republiky ministerstvo vnútra. K žiadosti o udelenie víza na krátkodobý pobyt je cudzinec povinný na požiadanie predložiť doklady potvrdzujúce zabezpečenie prostriedkov na pobyt a na vycestovanie z územia Slovenskej republiky do zahraničia.

Orgán oprávnený na udelenie víza na krátkodobý pobyt môže jeho udelenie podmieniť zložením peňažnej sumy vo výške nevyhnutných nákladov na vycestovanie cudzinca z územia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky do zahraničia. Ak cudzinec vycestuje bez použitia zloženej finančnej sumy, táto sa mu vráti.

O žiadosti cudzinca o udelenie víza na krátkodobý pobyt rozhodne príslušný orgán do 30 dní odo dňa podania žiadosti. Na konanie o udelenie víza na krátkodobý pobyt a o predĺžení doby určenej na krátkodobý pobyt sa nevzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní.

Súčasná právna úprava a prax v tomto bode zodpovedá predloženému návrhu.

5. POSÚDENIE VEKU (SGP: C5)

**5.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

5.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

5.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Príslušný zákon neexistuje, problematika sa rieši ako súčasť konania o azyle alebo o pobyte. Poznávame, že v azylovej procedúre je správny orgán (migračný úrad) na základe § 32 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a za tým si obstaráť potrebné podklady pre rozhodnutie, pričom potrebnými podkladmi pre rozhodnutie zákon rozumie najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné prehlásenia ako aj skutočnosti všeobecne známe správnomu orgánu z jeho úradnej činnosti. Rozsah a spôsob zisťovania podkladov pre rozhodnutie pritom určuje správny orgán.

Kompetentné orgány si uvedomujú, že pri určení veku utečenca je potrebné prihliadať v prvom rade na oficiálne dokumenty – väčšinou pas, ktoré má utečenec pri sebe. Na druhej strane tieto môžu byť skutočne často falošné, najmä pri odlúčených deťoch, ktoré často cestujú s falošným pasom, ktorý ich vydáva za staršie. Preto je skutočne nutné v prvom rade prihliadať na vyhlásenie toho-ktorého dieťaťa s následným znaleckým posudkom na určenie veku.

Súčasný stav je však taký, že Migračný úrad do tohto času nepožadoval zatiaľ vypracovanie znaleckého posudku (§ 36 zákona o správnom konaní) ohľadom určenia či sa jedná o cudzinca, za ktorého koná zákonný zástupca alebo opatrovník ani v jednom prípade, nakoľko na to nemal dôvod.

Právna úprava a prax zodpovedajú návrhu.

6. ZADRŽANIE (SGP: C6)

**6.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

6.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

6.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Problematika zadržania cudzincov vo všeobecnosti patrí do pôsobnosti Policajného zboru a riadi sa zákonom NR SR č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Špecifikom v tomto prípade je, že „odlúčené deti“, ktoré sa nachádzajú v azylovej procedúre nemožno zadržať z dôvodov, ktoré súvisia s ich postavením prisťahovalca.

Zákon neupravuje špecificky účasť detí v danej problematike, z tohto dôvodu súčasná právna úprava a prax nezodpovedá návrhu. V súvislosti so zásadou práva účasti by preto mali nastať isté zmeny – je potrebné dôslednejšie reflektovať na ich prania a názory, v súlade s vekom a ich celkovou vyspelosťou im umožniť spoluúčasť v ich veci. Taktiež mimoriadne dôležitou zásadou v tomto konaní je zásada tlmočenia, kedy musí byť pri zadržaní deťom k dispozícii tlmočník, ktorý rozpráva ich materinským jazykom. A tento musí byť k dispozícii tak v čase, keď sa s deťmi vedie akýkoľvek rozhovor ako i v čase, keď potrebujú využiť určité služby. O všetkých skutočnostiach týkajúcich sa svojej osoby zároveň musia byť informovaní vo svojom rodnom jazyku.

7. PRÁVO ÚČASTI (SGP: C7)

**7.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

7.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

7.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Problematiku rieši Občiansky zákonník, Občiansky súdny poriadok, zákon o správnom konaní, zákon o rodine, § 3 zákona o utečencoch a interné predpisy.

Migračný úrad nemá praktické skúsenosti s činnosťou obsiahnutou v Návrhu vhodného postupu, týkajúceho sa Práva účasti, nakoľko „odlúčené deti“ – žiadatelia o azyl opúšťajú územie Slovenskej republiky už na začiatku azylovej procedúry.

Poznamenávame, že migračný úrad môže prizvať súdnych znalcov, ktorí by vypracovali znalecké posudky o schopnosti dieťaťa prezentovať svoje dôvody na azyl v závislosti na ich veku a vyspelosti.

Zároveň sme si vedomí skutočnosti, že právo účasti patrí medzi jednu z najdôležitejších zásad pri procese s detskými utečencami a Migračný úrad je pripravený túto zásadu v konaní do dôsledkov uplatňovať.

Súčasná právna úprava v tomto bode zodpovedá návrhu.

8. VYHLÁDÁVANIE RODINY & KONTAKT (SGP: C8)

**8.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

8.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

8.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Príslušné sú §§ 3 a 4 zákona o utečencoch. Problematiku čiastočne, nekonkrétne rieši aj zákon o pobyte cudzincov v § 18. Vyhľadávanie sa realizuje najmä prostredníctvom Slovenského Červeného kríža.

Návrhu zodpovedá právna úprava zatiaľ čiastočne a prax úplne.

V týchto prípadoch odlúčených detí je potrebné zaistiť najmä rýchlosť a dôslednosť celého konania spolu s vytvorením čo najširšej spolupráce zúčastnených organizácií.

9. OPĀTOVNÉ SPOJENIE RODINY V EURÓPSKEJ KRAJINE (SGP: C9)

9.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine relevantnú prax vo vašej krajine

9.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

9.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Problematiku v súčasnosti rieši § 7 ods. 2 zákona o utečencoch, podľa ktorého môže ministerstvo priznať postavenie utečenca z humanitných dôvodov. Podľa novely zákona o utečencoch s účinnosťou od 1.11.2000 (§ 7 nový odsek 2) „Ministerstvo prizná na účel zlúčenia rodiny postavenie utečenca

- a) manželovi utečenca, ak ich manželstvo trvá v štáte, ktorý utečenec opustil z dôvodov uvedených v odseku 1,
- b) slobodným deťom utečenca do 18 rokov ich veku.

Žiadatelia o priznanie postavenia utečenca uvedení v odseku 2 sa po dobu konania o priznanie postavenia utečenca musia zdržiavať na území Slovenskej republiky.“.

Právna úprava a prax je čiastočne v súlade s návrhom.

Vzhľadom k tomu, že za „odlúčené deti“ považujeme v zmysle vyššie v texte uvedenej definície deti bez sprievodu dospelých rodičov, prípadne najbližších príbuzných táto skutočnosť zakladá predpoklad, že v iných krajinách sú ako utečenci ich rodičia, resp. spomínaní najbližší príbuzní. V tomto smere by bola žiadanejšou užšia spolupráca medzi jednotlivými krajinami Európy vzhľadom na časté „roztrúsenie“ utečencov v týchto krajinách. Táto výmena informácií, resp. spojenie takto „roztrúsených“ utečencov musí prebiehať v súlade so zásadami uvedenými v návrhu.

10. PREDBEŽNÁ STAROSTLIVOSŤ – ZDRAVOTNÁ -VZDELÁVANIE

A ŠKOLENIE (SGP: C 10)

**10.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

10.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

10.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Sociálnoprávnu ochranu maloletých v Slovenskej republike upravujú najmä: zákon NR SR č.195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, Zákon o rodine, zákon NR SR č. 265/1998 Z.z. o pestúnskej starostlivosti v znení neskorších predpisov, ale aj zákon NR SR č. 283/95 Z.z. o utečencoch.

Maloletému bez sprievodu poskytuje pomoc bezprostredne po príchode do tábora sociálny pracovník, ktorý spolupracuje s príslušným okresným úradom, odborom sociálnych vecí pri výbere opatrenia pre maloletého v jeho najlepšom záujme.

Okresný úrad je podľa platných právnych predpisov (úplné znenie zákona o sociálnej pomoci uverejnené pod č. 238/1999 Z.z. a zákon o rodine) oprávnený rozhodnúť o okamžitom umiestnení dieťaťa do výchovy nahrádzajúcej výchovu rodičov a v prípade, ak je to naliehavo potrebné, je okresný úrad povinný urobiť aj také predbežné opatrenie, o ktorom má inak právo rozhodnúť len súd; súd rozhodne dodatočne. Toto opatrenie sleduje rýchlym a operatívnym zákrokom chrániť dieťa pred ujmom, ktorá by mu vznikla alebo mohla vzniknúť, keby bolo treba čakať na súdne rozhodnutie.

V rámci azylovej procedúry sú vytvorené podmienky na zabezpečenie opatrení pre maloletých bez sprievodu v súlade s návrhom. Vzhľadom na to, že doteraz neboli prípady maloletých žiadateľov o azyl, ktorí by prešli azylovou procedúrou od začiatku až do konca, t. j. do vydania konečného rozhodnutia vo veci žiadosti o priznanie postavenia utečenca, nie je možné v dotazníku prezentovať skúsenosti z tejto oblasti, ani nedostatky v porovnaní s návrhom.

Dočasná opatera - pojednávajúca o ubytovaní, opatere a pestúnskej starostlivosti je v kompetencii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Zdravotná starostlivosť - odlúčené deti majú právo na rovnakú zdravotnú starostlivosť, akú majú deti, ktoré sú občanmi toho ktorého štátu.

Rozsah a spôsob poskytovania zdravotnej starostlivosti odídencom a utečencom (do kategórie ktorých odlúčené deti patria) boli upravené zákonmi NR SR, ktoré riešia aj spôsob financovania poskytnutej zdravotnej starostlivosti.

Poskytovanie zdravotnej starostlivosti odídencom sa uhrádza z prostriedkov Migračného fondu Ministerstva vnútra SR v rozsahu nevyhnutnej a neodkladnej zdravotnej starostlivosti podľa §23 ods.2 a §24 ods.1 zákona NR SR č. 283/1995 Z.z. o utečencoch. Odídenec sa pri návšteve zdravotníckeho zariadenia preukazuje osobným dokladom „Preukaz odídencu“ a dokladom nahradzujúcim preukaz poistenca „Oprávnenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti“, ktoré vydáva Migračný úrad MV SR. Ošetrojúci lekár vedie príslušné záznamy v zdravotnej dokumentácii a každý úkon zaznamenáva aj do preukazu, oprávňujúceho odídencu na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

Nevyhnutnou liečbou pre odídenčov sa rozumie:

- 1.) vykonávanie povinných vstupných lekárskeho prehliadok do troch dní po vstupe na územie SR
- 2.) liečenie úrazov a akútnych ochorení hlavne infekčných, chirurgických, interných, gynekologických, pôrodných, zubných a psychiatrických v príslušných územných NsP
- 3.) doprava utečencov s akútnymi stavmi do NsP dopravnou záchrannou službou a lekárskou službou prvej pomoci
- 4.) v prípadoch úmrtia (po vyrozumení príslušného zastupiteľského úradu a s jeho súhlasom) vykonanie zdravotnej pitvy v príslušnom územnom zariadení

Osobám, ktorým bolo priznané postavenie utečenca na území Slovenskej republiky sa liečebná starostlivosť poskytuje ako občanom Slovenskej republiky v súlade so zákonom NR SR č. 277/1994 Z.z. o Zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov na základe zdravotného poistenia. Za maloleté deti, ženy na materskej dovolenke, dôchodcov a osoby poberajúce sociálne dávky platí poistenie štát. Rozsah poskytovanej starostlivosti určuje zákon NR SR č. 98/1994 Z.z. o Liečebnom poriadku v znení neskorších predpisov, ktorým je zabezpečená starostlivosť aj deťom s chronickými ochoreniami a dlhodobým zdravotným postihnutím.

Zdravie (SGP: C 10.2)

**10.d) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

10.e) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

10.f) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Zákony:

zákon NR SR č. 283/95 Z.z. o utečencoch (maloletí žiadatelia o azyl)

zákon NR SR č 277/94 Z.z. o zdravotnej starostlivosti (maloletí cudzinci s priznaným postavením utečenca)

Pri vstupe do azylovej procedúry ministerstvo vnútra ustanoví maloletému bez sprievodu na zastupovanie v konaní o priznanie postavenia utečenca opatrovníka (v súlade so zákonom o utečencoch) a maloletý je umiestnený najprv v záchytnom utečeneckom tábore, kde prechádza karanténnymi opatreniami, potom v pobytovom utečeneckom tábore, v rámci ktorého je napr. v prevádzke aj predškolské zariadenie. V prípade potreby zdravotnej starostlivosti je mu táto poskytnutá na úrovni občanov SR.

Starostlivosť o zdravie zodpovedá návrhu.

Vzdelanie, jazyk a školenie (SGP: C 10.3)

**10.g) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

10.h) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

10.i) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Zákony:

zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov

zákon č. 283/95. Z.z. o utečencoch

Počas pobytu v pobytovom utečeneckom tábore má maloletý možnosť navštevovať kurz základov slovenského jazyka. Výchovný proces v predškolskom zariadení zabezpečuje jedna učiteľka, ktorá najväčší dôraz kladie na výchovné hry, na rozvíjanie slovnej zásoby, na telesnú zdatnosť, na správne hygienické návyky a na rozvoj estetického cítenia. Školopovinné deti sú po zvládnutí základov jazyka zaradovaní do príslušnej triedy základnej školy v mieste sídla pobytového utečeneckého tábora.

Sociálny pracovník v tábore spolupracuje tiež s príslušnými inštitúciami ako sú školy, školské správy a zdravotnícke zariadenia. Plní tiež úlohu poradcu.

Maloletý cudzinec s priznaným postavením utečenca má rovnaké práva v oblasti prístupu k vzdelaniu ako maloletý občan SR.

V súčasnosti existuje v legislatívnej oblasti medzera, a to absencia ustanovenia, ktoré by explicitne ukladalo povinnosť maloletému žiadateľovi o azyl povinnú školskú dochádzku a to napriek tomu, že táto požiadavka sa v praxi striktne dodržiava.

Vzdelávanie, s tým súvisiacu jazykovú prípravu (resp. školenie) v detskej kategórii upravuje zákon č. 29/1984 Zb. O systave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov a zákon č. 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov.

Nutno však konštatovať, že uvedené legislatívne predpisy neusmerňujú priamo predmetnú problematiku, nakoľko neobsahujú ustanovenie o povinnej školskej dochádzke pre maloletých žiadateľov o azyl.

V tejto súvislosti je možné spomenúť ešte i *Dohovor o právach dieťaťa*, ktorý vychádza z princípu, že všetky práva sa vzťahujú na všetky deti bez výnimky a štát je povinný chrániť deti pred akoukoľvek formou diskriminácie. Maloletý žiadateľ o azyl má rovnaké práva aj na vzdelanie ako ktorýkoľvek maloletý občan Slovenskej republiky.

Výchova maloletých detí v utečeneckom tábore je zabezpečená v predškolských zariadeniach, kde absolvujú aj kurz slovenského jazyka.

Školopovinné deti po osvojení si základov štátneho jazyka sú zaradené do procesu vzdelávania, to znamená do príslušnej triedy miestnej základnej školy.

11. Rozhodovací proces o utečencovi (SGP: C 11)

Prístup k bežným postupom (procedúram)

**11.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

11.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

Prístup k azylovej procedúre, bez ohľadu na vek žiadateľa, upravuje 4 ods.2 zákona o utečencoch.

Cudzinec, ktorý má v úmysle požiadať o priznanie postavenia utečenca, urobí o tom, písomné podanie alebo ústne podanie do zápisnice:

- a) pri vstupe na územie Slovenskej republiky na útvare Policajného zboru v mieste hraničného priechodu
- b) po vstupe na územie Slovenskej republiky na príslušnom policajnom útvare podľa miesta, kde sa zdržiava

Po podaní žiadosti o priznanie postavenia utečenca absolvujú obvyklý postup ako iní žiadatelia o azyl.

Na území SR sa vyskytli prípady maloletých žiadateľov o priznanie postavenia utečenca bez sprievodu dospelých, tieto sú však zriedkavé a tak s ich riešením doposiaľ nemáme veľké skúsenosti. Vyplýva to tiež z toho, že títo maloletí žiadatelia často veľmi skoro opustia územie SR, väčšinou ešte pred prijatím rozhodnutia o ich žiadosti.

Súčasná právna úprava pri aplikovaní inštitútov "bezpečnej krajiny pôvodu, bezpečnej tretej krajiny a zjavne neopodstatnených žiadostí o azyl" nachádzajúca sa v zákone je jednotná pre všetkých žiadateľov bez rozdielu veku.

11.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

V tejto súvislosti je pripravovaná nová právna úprava. Ohľadom uplatňovania vyššie uvedených inštitútov vo vzťahu k tejto kategórii žiadateľov o priznanie postavenia utečenca sa zmeny zväžia práve v tejto novej právnej úprave.

Právne zastúpenie (SGP: C 11.2)

**11.d) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

11.e) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

11.f) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

V súlade s § 3 cit. zákona "za cudzinca mladšieho ako 15 rokov a cudzinca, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená, koná zákonný zástupca alebo opatrovník".

Novela zákona o utečencoch s účinnosťou od 1.11.2000 upravuje vek cudzinca nasledovne „*Za cudzinca mladšieho ako 18 rokov, pokiaľ nenadobudol plnoletosť skôr podľa osobitného predpisu ¹⁾, robí právne úkony jeho zákonný zástupca a ak sa cudzinec na území Slovenskej republiky zdržiava bez svojho zákonného zástupcu, ustanovený opatrovník. To isté platí, ak ide o cudzinca, ktorý je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony je obmedzená.*“.

V súčasnosti sú za opatrovníka ustanovovaní pracovníci odboru migrácie a integrácie migračného úradu, ktorí majú dostatočné vedomosti o správnom a azylovom konaní na území SR, nie sú však na túto prácu špeciálne zaškolení.

Súčasná právna úprava a prax zodpovedá návrhu. S ďalším špeciálnym zaškolením pracovníkov vykonávajúcich funkciu opatrovníka k práci s touto špecifickou skupinou žiadateľov sa uvažuje v nastávajúcom období.

Minimálne procedurálne záruky (SGP: C 11. 3)

**11.g) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

Rozhodovací proces je v súlade s cit. zákonom o utečencoch a ustanoveniami Dohovoru o právnom postavení utečencov (Ženeva, 1951) rovnaký pre všetkých žiadateľov o priznanie postavenia utečenca bez ohľadu na vek žiadateľa. Rozhodnutie prvostupňového orgánu sa vydáva v súlade s § 13 cit. zákona. V súlade s týmto ustanovením Ministerstvo rozhodne v konaní o priznanie postavenia utečenca do 90 dní od začatia konania. Túto lehotu v odôvodnených prípadoch môže minister vnútra SR predĺžiť. O predĺžení písomne

upovedomí žiadateľa. Rozhodnutie o priznaní postavenia utečenca sa priznáva na dobu neurčitú.

Rozhodnutie vydané v konaní o priznanie postavenia utečenca sa doručuje žiadateľovi, jeho zákonnému zástupcovi alebo optrovníkovi, pobytovému utečeneckému táboru a Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov; s rozhodnutím musí byť žiadateľ oboznámený v jazyku, ktorému rozumie.

Každý žiadateľ, resp. jeho zákonný či právny zástupca má v súlade s § 15 cit. zákona právo podať proti tomuto rozhodnutiu rozklad ministrovi vnútra SR. Tento rozklad sa podáva do 15 dní odo dňa jeho doručenia orgánu, ktorý rozhodnutie vydal. O rozklade rozhodne minister do 60 dní. O rozklade proti rozhodnutiu vydanom v skrátrenom konaní musí minister rozhodnúť do 30 dní.

Toto rozhodnutie ministra je navyiac preskúmateľné súdom. Všetci žiadatelia o priznanie postavenia utečenca majú možnosť podať žalobu proti rozhodnutiu ministra vnútra SR na Najvyšší súd SR v súlade s Občianskym súdnym poriadkom.

Trovy spojené s takýmto priznaním postavenia utečenca v správnom konaní a odmeny tlmočníkovi v súlade s ust. §16 zákona o utečencoch hradí v plnej miere Ministerstvo. Ministerstvo uhradza za žiadateľa taktiež náklady na prepravu do záchytného utečeneckého tábora a taktiež náklady spojené s pobytom žiadateľa v záchytnom utečeneckom tábore a v pobytovom utečeneckom tábore.

Čo sa týka praxe, tá je v tomto prípade v súlade s predmetnými ustanoveniami.

11.h) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

11.i) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Súčasná právna úprava a prax zodpovedá predmetnému návrhu čiastočne. Na zabezpečenie komplexnosti ochrany práv utečencov je potrebné ustanoviť nezávislý druhostupňový orgán.

Nezávislý posudok (SGP: C 11.4)

**11.j) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

11.k) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

11.l) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

V súlade s cit. zákonom o utečencoch a zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní je povinnosťou príslušného správneho orgánu objektívne posúdiť skutkový stav veci a vykonať všetky opatrenia pre objektívne posúdenie každej žiadosti o priznanie postavenia utečenca na území SR, teda aj zohľadniť vek maloletého žiadateľa. K dispozícii sú súdni znalci, ktorí môžu určiť schopnosť dieťaťa opísať svoje obavy z prenasledovania.

Vzhľadom na nízky počet takýchto žiadateľov a ich následné vycestovanie z územia SR ešte počas rozhodovacieho procesu nevznikla doposiaľ potreba takýchto nezávislých posudkov. V prípade potreby však nebude problematické takéto posudky za pomoci príslušných súdnych znalcov zabezpečiť.

V tejto časti nie sú potrebné žiadne zmeny.

Pohovory (SGP: C 11.5)

**11.m) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
 relevantnú prax vo vašej krajine**

Účasť pri pohovore súvisí s § 3 cit. zákona o utečencoch, ktorý obsahuje údaj o tom, kto môže byť účastníkom konania. Podľa tohto ustanovenia je účastníkom konania cudzinec, ktorý požiada o priznanie postavenia utečenca na území SR, pričom za cudzinca mladšieho ako 18 rokov, ak nenadobudol plnoletosť skôr podľa osobitného predpisu, robí právne úkony jeho zákonný zástupca, príp. ustanovený opatrovník.

Podľa § 17 ods. 1 zákona o správnom konaní sa účastníci konania, ich zákonní zástupcovia a opatrovníci môžu dať zastupovať advokátom alebo iným zástupcom, ktorého si zvolia. Tiež § 26 dáva možnosť zástupcom UNHCR zúčastniť sa konania vo veci priznanie postavenia utečenca v ktoromkoľvek jeho štádiu. Ďalšie podrobnosti ohľadom pohovoru a jeho špecifik pri práci s maloletými žiadateľmi nie sú upravené.

V praxi sa aj napriek tomu zohľadňujú všetky body predmetného návrhu.

11.n) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

11.o) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

V tejto otázke odporúčame podrobnejšie zvážiť rozpracovanie pohovoru v interných normách s ohľadom na špecifiká pohovoru s maloletými žiadateľmi. Toto rozpracovanie by sa malo zaoberať nielen otázkou „ako“ robiť takéto pohovory, ale taktiež otázkou „kto“ by mal takéto pohovory robiť a aké by takýto pracovníci mali mať vzdelanie, potenciálne skúsenosti a absolvované školenia.

Kritériá pre prijatie rozhodnutia týkajúceho sa žiadosti dieťaťa o azyl (SGP: C 11.6)

11.p) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine

11.q) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

11.r) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Všetky predmetné kritériá sa v rozhodovacom procese zohľadňujú.

Mladí ľudia, ktorí počas azylového procesu dovърšia plnoletosť (SGP: C 11.7)

11.s) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine

11.t) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

11.u) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Predmetné kritériá sa v rozhodovacom procese zohľadňujú.

12. Trvalé riešenia (SGP: C 12)

Zotrvanie v hostiteľskej krajine, alebo v azylovej krajine (SGP: C 12.1)

Dôvody pre zotrvanie dieťaťa v hostiteľskej krajine (SGP: C 12.1)

12.a) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine

12.b) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

12.c) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Príslušné sú § 7 (štatút utečenca) a § 21 a nasl. (štatút odídencia-defacto refugee) zákona o utečencoch a § 4 až 7 a § 15 zákona o pobyte cudzincov.

Podľa vyššie uvedeného §7, ods.1 zákona o utečencoch, Ministerstvo prizná postavenie utečenca cudzincovi, ktorý má v štáte, ktorého má štátne občianstvo, opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo z náboženských dôvodov alebo z dôvodov zastávania určitých politických názorov, alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a to vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu. To isté platí aj pre osobu bez štátnej príslušnosti, ktorá sa nachádza mimo krajiny svojho posledného trvalého pobytu.

Ministerstvo môže priznať postavenie utečenca z humanitných dôvodov.

Žiadatelia o priznanie postavenia utečenca uvedení v odseku 2 sa po dobu konania o priznanie postavenia utečenca musia zdržiavať na území Slovenskej republiky.“.

Právna úprava a prax je čiastočne v súlade s návrhom.

Opätovné spojenie rodiny v hostiteľskej krajine (SGP: C 12.1.2)

**12.d) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

12.e) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

12.f) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Problematiku v súčasnosti rieši § 7 ods. 2 zákona o utečencoch, podľa ktorého môže ministerstvo priznať postavenie utečenca z humanitných dôvodov. Podľa novely zákona o utečencoch s účinnosťou od 1.11.2000 (§ 7 nový odsek 2) „Ministerstvo prizná na účel zlúčenia rodiny postavenie utečenca

a) manželovi utečenca, ak ich manželstvo trvá v štáte, ktorý utečenec opustil z dôvodov uvedených v odseku 1,

b) slobodným deťom utečenca do 18 rokov ich veku.

Žiadatelia o priznanie postavenia utečenca uvedení v odseku 2 sa po dobu konania o priznanie postavenia utečenca musia zdržiavať na území Slovenskej republiky.“.

Súčasná právna úprava a prax zodpovedá čiastočne návrhu.

Začlenenie (SGP: C 12.1.3)

12.g) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine relevantnú prax vo vašej krajine

12.h) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

12.i) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Proces integrácie cudzincov s priznaným postavením utečenca do spoločnosti je v Slovenskej republike chápaný ako jedna z kľúčových oblastí riešenia migračnej politiky štátu so snahou o nachádzanie dlhodobých riešení. Vyjadrením podpory vlády je základný dokument integračnej politiky, ktorý bol pod názvom "Komplexné riešenie procesu integrácie cudzincov s priznaným postavením utečenca do spoločnosti" schválený uznesením vlády SR č. 105 dňa 6. februára 1996. Tento dokument, vychádzajúci zo zásad migračnej politiky SR a konkrétnych ekonomických a sociálnych podmienok SR, vymedzuje hlavné oblasti starostlivosti o cudzincov s priznaným postavením utečenca, úroveň riešenia a spôsoby realizácie, ako aj legislatívny rámec podmienok, ktoré Slovenská republika vytvorila pre integráciu tejto skupiny cudzincov.

Priznaním postavenia utečenca získava cudzinec podľa zákona o utečencoch rovnaké práva a povinnosti ako občan SR, ak osobitné predpisy neustanovujú inak (nemá brannú povinnosť a volebné právo). To znamená rovnosť v oblasti získavania zamestnania, sociálnej a zdravotnej starostlivosti, ako aj v prístupe k vzdelaniu. V prípade maloletých, ktorým sa prizná postavenie utečenca sa vzťahujú, tak ako na maloletého občana SR, ustanovenia uvedených zákonov o sociálnej pomoci, rodine a pestúnskej starostlivosti, ktoré sú právnym podkladom pre rozhodovanie príslušných orgánov o mieste a spôsobe integrácie maloletého na základe jeho potrieb a ďalších okolností relevantných pre rozhodovanie v jeho najlepšom záujme.

Súčasná právna úprava zodpovedá návrhu.

Adopcia (SGP: C 12.1.4)

12.j) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine relevantnú prax vo vašej krajine

Osvojenie upravuje zákon č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov. Osvojením vzniká medzi osvojiteľom a osvojencom taký pomer, aký je medzi rodičmi

a deťmi a medzi osvojencom a príbuznými osvojiteľa pomer príbuzenský. Osvojitelia majú práva a povinnosti rodičov. O osvojení rozhoduje súd na návrh osvojiteľa.

Zákon č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov upravuje organizovanie náhradnej rodinnej starostlivosti, t.j. aj osvojenia ako jednu z činností sociálnoprávnej ochrany. Organizovaním náhradnej rodinnej starostlivosti rozumieme:

- vedenie prehľadu detí, pre ktoré treba zabezpečiť náhradnú rodinnú starostlivosť a vedenie prehľadu občanov vhodných vykonávať náhradnú rodinnú starostlivosť,
- zabezpečenie prípravy občanov vhodných vykonávať náhradnú rodinnú starostlivosť,
- sprostredkovanie nadviazania osobného vzťahu detí, pre ktoré treba zabezpečiť náhradnú rodinnú starostlivosť s občanmi vhodnými vykonávať náhradnú rodinnú starostlivosť,
- sledovanie vývoja detí v náhradnej rodinnej starostlivosti.

Jednou z ďalšej činností v rámci sociálnoprávnej ochrany je aj vykonávanie opatrení v záujme maloletého, ktorý nie je občan Slovenskej republiky dovtedy, kým v jeho záujme neurobí opatrenia orgán štátu, ktorého je občanom. Organizovanie náhradnej rodinnej starostlivosti a prijímanie opatrení v záujme maloletého, ktorý nie je občan Slovenskej republiky patrí do pôsobnosti okresného úradu a krajského úradu, ktoré sú štátnymi orgánmi sociálnej pomoci.

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 914 dňa 8.II.2000 vyslovila súhlas s ratifikáciou Dohovoru o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29.5.1993 a určila Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže so sídlom v Bratislave ako ústredný orgán v zmysle čl. 6 Dohovoru a ako orgán príslušný pre vydávanie osvedčenia podľa čl. 23 Dohovoru. Vláda Slovenskej republiky odporučila prezidentovi Slovenskej republiky ratifikovať Dohovor po jeho schválení Národnou radou Slovenskej republiky

12.k) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

Prebiehajúci proces pristúpenia Slovenskej republiky k Dohovorom o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29.5.1993 nás oprávňuje vysloviť predpoklad, že po jeho úspešnom završení bude zodpovedať Návrhu.

12.l) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Je potrebné hlavne ukončiť prebiehajúci proces pristúpenia Slovenskej republiky k Dohovoru o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29.5.1993.

Identita a národnosť (SGP: C 12.1.)

**12.m) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

12.n) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

12.o) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Pri tejto otázke je potrebné vychádzať najmä z relevantných vyhlásení utečencov a z ich osobných dokladov v prípade, že tieto sú k dispozícii. Právo na národnosť patrí k základným právam, ktoré dieťaťu prináležia a sú v plnej miere garantované Ústavou Slovenskej republiky. Podľa nej má každý plné právo slobodne rozhodovať o svojej národnosti. Zakazuje sa akékoľvek ovplyvňovanie tohto rozhodovania a všetky spôsoby nátlaku smerujúce k odnárodnovaniu.

Otázku voľby občianstva vo vzťahu k slovenskému štátnemu občianstvu potom upravuje zákon NR SR č. 40/1993 Z.z. o štátnom občianstve. Ním je garantované taktiež právo dieťaťa na štátnu príslušnosť.

V prípade, že sú rodičia štátnymi občanmi Slovenskej republiky, alebo sa nimi stanú podľa tohto zákona, majú ich štátne občianstvo aj ich maloleté deti; ak žije len jeden z rodičov, sleduje dieťa jeho štátne občianstvo. Ak bolo dieťa (vzhľadom k tomu, že hovoríme o deťoch „odlúčených“), ktoré nie je štátnym občanom Slovenskej republiky, nezrušiteľne osvojené osvojiteľom alebo osvojiteľmi, z ktorých aspoň jeden je štátnym občanom Slovenskej republiky, nadobúda osvojením štátne občianstvo Slovenskej republiky.

Vyššie uvedený zákon taktiež ustanovuje podmienky, za akých je možné udeliť štátne občianstvo osobe, ktorá štátnym občanom SR nie je.

Súčasná právna úprava a prax zodpovedá návrhu.

Opätovné spojenie rodiny a návraty do krajiny pôvodu (SGP: C 12.2)

Dobrovoľný návrat (SGP: C 12.2.1)

**12.p) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine
relevantnú prax vo vašej krajine**

12.q) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

12.r) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Príslušný je § 14 ods. 2 zákona o utečencoch. Novelou zákona o utečencoch sa uvedené ustanovenie dopĺňa o spoluprácu s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu, s ktorou ministerstvo vnútra uzavrelo bilaterálnu dohodu o pomoci pri dobrovoľných návratoch nelegálnych migrantov a zamietnutých žiadateľov o azyl. Vykonávateľom tejto dohody je Úrad Hraničnej a cudzineckej polície policajného zboru SR.

V tejto súvislosti spomínané ustanovenie stanovuje momenty, kedy utečencovi zanikne postavenie utečenca:

- a) ak dobrovoľne využil ochranu, ktorú mu poskytol štát, ktorého štátne občianstvo má
- b) ak po predchádzajúcej strate znovu získal svoje pôvodné občianstvo
- c) ak nadobudol nové štátne občianstvo a prijal ochranu štátu svojho nového štátneho občianstva
- d) ak bezdôvodne odmieta ochranu poskytovanú štátom, ktorého št. Občianstvo má, napriek tomu, že okolnosti, pre ktoré sa mu priznalo postavenie utečenca už pominuli
- e) ak je schopný sa vrátiť do štátu svojho posledného trvalého pobytu, pretože okolnosti, pre ktoré sa mu priznalo postavenie utečenca už pominuli
- f) ak sa dobrovoľne znovu vrátil do štátu, ktorý opustil z obavy pred prenasledovaním
- g) ak sa písomne vzdá svojho postavenia utečenca

Tieto ustanovenia síce hovoria iba o postavení utečenca ako takého, nehovoria špeciálne o postavení „odlúčených detí“, avšak tieto sa na ne adekvátne vzťahujú.

Právna úprava zodpovedá čiastočne návrhu.

Podmienky, ktoré musia byť splnené pred návratom (SGP:C 12.2.2)

12.s) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine relevantnú prax vo vašej krajine

12.t) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

12.u) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Takéto podmienky zákonodarstvo v Slovenskej republike neupravuje. Z toho dôvodu je nutné konštatovať, že súčasná právna úprava a prax nezodpovedá návrhu a bolo by ju nutné tomuto návrhu prispôbiť.

Programy a pomoc na uľahčenie opätovného začlenenia (SGP: C 12.2.2)

12.v) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine relevantnú prax vo vašej krajine

12.w) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

12.x) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Problematiku čiastočne rieši zákon o utečencoch a zákon o pobyte cudzincov.

Súčasná právna úprava, rovnako ako v predchádzajúcej otázke, neupravuje túto problematiku špeciálne, preto nezodpovedá návrhu a bolo by nutné ju tomuto prispôbiť.

Usadenie sa v tretej krajine (SGP: C 12.3)

12.y) Popíšte prosím: príslušný zákon a politiku vo vašej krajine relevantnú prax vo vašej krajine

12.z) Do akej miery to zodpovedá Návrhu? Stručne uveďte.

12.zz) Sú potrebné zmeny? V súvislosti s ktoroukoľvek základnou zásadou?

Príslušný zákon neexistuje, platia medzinárodné dohody.

Súčasná právna úprava problematiku neupravuje, preto nezodpovedá návrhu.

13. Zber dát

Na pomoc pri implementácii platných predpisov sú potrebné spoľahlivé údaje o odlúčených deťoch.

a. Kto by mal byť zodpovedný za zber údajov o odlúčených deťoch? Zvážte prosím vládne aj mimovládne zložky.

Zodpovednými organizáciami za zber údajov (najmä z hľadiska presnej evidencie oficiálnych údajov) by mali byť štátne orgány, najmä Ministerstvo vnútra, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, Červený kríž, Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov, príp. iné vládne či mimovládne organizácie.

b. Aký typ údaj je potrebný ? Od vlády ? Z mimovládnych organizácií ?

V tejto nepochybne spletitej problematike sú potrebné údaje aj od vlády, aj údaje získané mimovládnyimi organizáciami.

c. Uved'te prosím akékoľvek súčasné údaje (1997 -1999), ktoré sú dostupné o odlúčených deťoch (vládne aj mimovládne). Uvedomujeme si, že v tomto období väčšina údajov sa bude vzťahovať na žiadosti o azyl odlúčených detí.

V rokoch 1997-1999 registroval Migračný úrad menej ako 10 „odlúčených detí“ - žiadateľov o azyl, ktoré však územie Slovenskej republiky opustili ešte pred ukončením azylovej procedúry, t. j. ešte pred vydaním rozhodnutia o priznaní či nepriznaní postavenia utečenca. Z tohoto dôvodu nie je možné poskytnúť o nich relevantnejšie údaje.

14. Politická úroveň - podporovanie zmeny

Prosím uved'te, pokiaľ, je to možné, nasledovné informácie:

*** popíšte úroveň stykov mimovládnych organizácií, ktoré pracujú s odlúčenými deťmi:**

s ústrednými vládnymi zložkami, miestnymi a regionálnymi zložkami

Môžu relevantne posúdiť príslušné mimovládne organizácie.

* **popíšte akékoľvek kontakty s európskymi inštitúciami napr: členmi Európskeho parlamentu, Európskou komisiou, alebo Radou Európy. (NB: pokiaľ je možné uveďte mená)**

* **môžete označiť na rôznych politických úrovniach akékoľvek zdroje na zlepšenie situácie odlúčených detí ?**

* **môžete označiť na rôznych politických úrovniach hlavné prekážky pre realizáciu zmeny ?**

Bohužiaľ, tieto vzťahy a kontakty nie sme v tejto fáze schopní posúdiť.

DW/ProformaCEE/27.4.00